

UMETNOST

Poklicno in strokovno izobraževanje

Izobraževalni programi srednjega strokovnega izobraževanja za dvojezično izvajanje na narodno mešanem območju Prekmurja

Izobraževalni programi poklicno-tehniškega izobraževanja za dvojezično izvajanje na narodno mešanem območju Prekmurja

KATALOG ZNANJ

IME PREDMETA: umetnost

Srednje strokovno izobraževanje (68/102/136 ur)

Poklicno-tehniško izobraževanje (34 ur)

PRIPRAVILA PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA V SESTAVI:

Jasmina Žagar, Gimnazija Novo mesto; Anka Dornik Valič, Šolski center Nova Gorica; Lota Kahne, CIRIUS Kamnik; dr. Špela Udovič, Srednja medijska in grafična šola Ljubljana; dr. Bea Tomšič Amon, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta; Karmen Volavšek, Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje; Jasna Potočnik, Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana; mag. Petra Pižmoht, Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje; Lea Škerlič, Gimnazija, elektro in pomorska šola Piran; David Preložnik, Gimnazija Celje- Center; dr. Inge Breznik, Zavod RS za šolstvo; Primož Krašna, Zavod RS za šolstvo; Nina Ostan, Zavod RS za šolstvo. Prilagoditve predmeta Umetnost za dvojezične šole na narodno mešanem območju Prekmurja je pripravila komisija v sestavi: dr. Inge Breznik, Zavod RS za šolstvo; Primož Krašna, Zavod RS za šolstvo; Fortuna Lazar, Dvojezična osnovna šola Lendava; Rihard Lebar, Dvojezična srednja šola Lendava; Nina Ostan, Zavod RS za šolstvo.

JEZIKOVNI PREGLED: Mira Turk Škraba

OBLIKOVANJE: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

IZDALA: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Zavod RS za šolstvo

ZA MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE: dr. Vinko Logaj

ZA ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

SPLETNA IZDAJA

DOSTOPNO NA POVEZAVI:

https://eportal.mss.edus.si/msswww/datoteke/katalogi_znanja/2026/kz-umetnost-ssi-dv-pti-dv.pdf

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI-ID 259499011](https://nuk.oi.ssi.si/COBISS.SI-ID/259499011)

ISBN 978-961-03-1256-7 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje je na svoji 211. seji, dne 18. 4. 2025, določil Katalog znanj Umetnost za izobraževalne programe srednjega strokovnega in poklicno-tehniškega izobraževanja za izvajanje na narodno mešanem območju Prekmurja.

PRIZNANJE AVTORSTVA – NEKOMERCIALNO – DELJENJE POD ENAKIMI POGOJI

Prenova izobraževalnih programov s prenovo ključnih programskih dokumentov (kurikuluma za vrtce, učnih načrtov ter katalogov znanj)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

KAKO SE ZNAJTI?

TIPIČNE STRANI

V dokumentu je za dijakinje in dijake, učiteljice in učitelje ipd. uporabljena moška slovnična oblika, ki velja enakovredno za oba spola.

Tema sporoča vsebinski okvir ali okvir predmetnospecifičnih zmožnosti, povezanih s cilji oz. skupinami ciljev: teme so predmetno specifične in lahko vključujejo vsebinske sklope in dejavnosti ter razvijajo veščine, zmožnosti in koncepte, ki naj bi jih dijaki izgrajevali in razvijali v procesu učenja.

Vrsta teme:

Obvezno

Izbirno

Maturitetno

Opis teme zajema ključne poudarke oz. koncepte kot okvir skupinam ciljev.

Dodatna pojasnila za temo lahko vsebujejo razlago o zasnovi teme, usmeritve in/ali navodila, ki se nanašajo na vsebino, vrsto teme, členitev teme, poimenovanje, trajanje, dejavnosti, izvedbo aktivnosti, učne pripomočke ... oz. karkoli, kar je pomembno za to temo.

IME TEME

OBVEZNO

OPIS TEME

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi duciist estrunda volorest, sandeni maximin uscillab il magnam quiam quo con explacc ullaccum alisi quidell igendam, in repta doluptur volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaiozem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi ilisqui ipidel escim reprat.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exceseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes dersped moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quuntemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari velent voluptu rempor a de omnimax impellu ptatiaecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspelitem lam alit re, omnis ab il mo dolupti conmihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspis dit eaquasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatia qui aperorum qui ut re perumquaeped quame moditatum ipient veligna tessint iaessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiam aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusciisita dolorrum volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

8 Nižje poklicno izobraževanje | Slovenščina

Številka strani, program izobraževanja, predmet

Z oznako **SC** so označeni ključni cilji posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na preglednico s skupnimi cilji.

27. 2. 2025 /// 15:45

IME SKUPINE CILJEV

CILJI

Z oznako **O** so označeni obvezni cilji.

Z ležečim tiskom in oznako **I** so označeni izbirni cilji.

- O:** Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
I: *Que ommodic aboribust, tesequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat. Estinve litatem ut adit quid qui.* **SC** (2.2.2.1)
I: *Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reiunt et omnis nobit vero excepel in nimagnam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solos dolorum, quidit ad qui dolorerun.*
O: Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **SC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak

S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

Z ležečim besedilom so označeni izbirni standardi oz. standardi znanja, ki izhajajo iz izbirnih ciljev.

Dodatne pisave in oznake pri standardih so opredeljene v obvezujočih navodilih za učitelja (npr. podčrtani, M, PTI itd.)

- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.
- Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cupratu repelliam.
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
- Ut fuga. Nemperum fuga.**
- Ma vellaut quiatio rporore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
- Omnim ut doluptur, quam consequi.
- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.*
- Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cupratu repelliam.*
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
- Ut fuga. Nemperum fuga.*

TERMINI:

☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint
☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	

9 Nižje poklicno izobraževanje | Slovenščina

Pojmi, ki jih dijak mora poznati oz. razumeti (in/ali znati smiselno uporabljati), lahko pa so navedeni tudi priporočeni pojmi. Nabor (strokovnih) terminov zaokrožuje in dopolnjuje posamezno temo, predstavlja pa informacijo učitelju pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela. Namenjen je navedbi terminologije, ki jo na področju določene teme v določenem obdobju izobraževalne vertikalne usvojijo dijaki.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

Viri in literatura,
ki so vključeni v
posamezno temo.

NASLOV TEME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaborest quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

NASLOV SKUPINE CILJEV

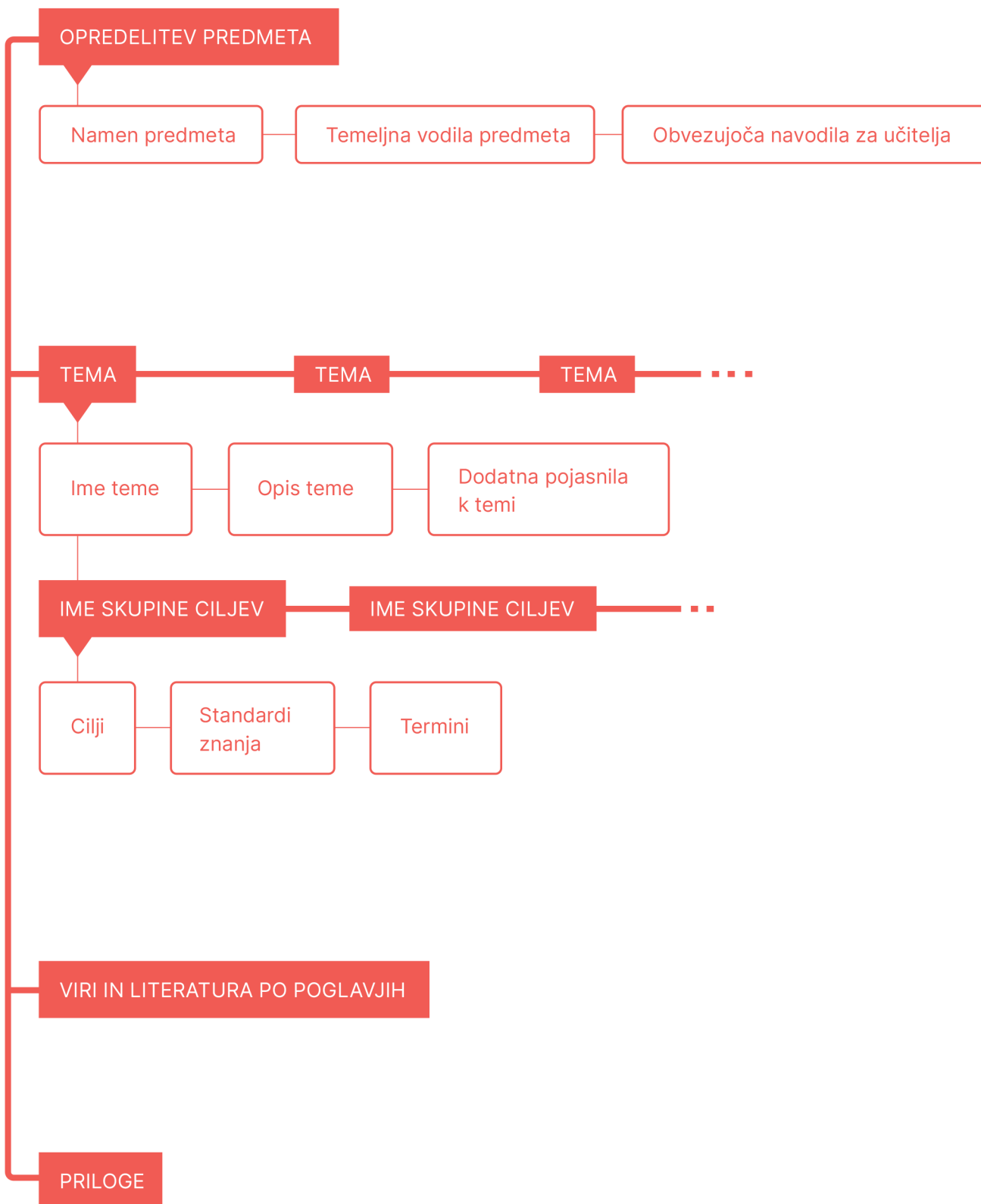
- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Viri in literatura, ki so vključeni
v posamezno skupino ciljev.

Hiperpovezava
do zunanjega vira

KAKO SE ZNAJTI?

STRUKTURA KATALOGA ZNANJ

KAZALO

OPREDELITEV PREDMETA..... 9

Namen predmeta..... 9

Temeljna vodila predmeta 10

Obvezujoča navodila za učitelje 10

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA..... 12

UZG / UVOD V UMETNOSTNO ZGODOVINO:
VSTOPIMO V SVET UMETNOSTI..... 13

UZG / KULTURNA DEDIŠČINA IN ODNOS DO
UMETNIŠKEGA DELA 15

UZG / PODROČJA LIKOVNE UMETNOSTI IN
TEMELJNE STVARITVE..... 18

UZG / SODOBNA UMETNOST IN VIZUALNA
KULTURA 27

LUM / LIKOVNI JEZIK 30

LUM / LIKOVNE TEHNIKE 32

LUM / LIKOVNE VSEBINE V PROSTORU IN ČASU 34

GLA / IZVAJANJE..... 36

GLA / POSLUŠANJE 38

GLA / USTVARJANJE 40

GLA / GLASBENI JEZIK..... 42

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH..... 44

UZG / Uvod v umetnostno zgodovino:
vstopimo v svet umetnosti..... 44

UZG / Kulturna dediščina in odnos do
umetniškega dela..... 44

UZG / Področja likovne umetnosti in temeljne
stvaritve..... 45

UZG / Sodobna umetnost in vizualna kultura 45

LUM / Likovni jezik..... 45

GLA / Izvajanje..... 45

GLA / Poslušanje 46

GLA / Ustvarjanje..... 46

GLA / Glasbeni jezik 47

PRILOGE 48

Priloge po poglavjih 48

UZG / UVOD V UMETNOSTNO ZGODOVINO:
VSTOPIMO V SVET UMETNOSTI..... 48

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO 48

OPREDELITEV PREDMETA

NAMEN PREDMETA

Predmet dijaka uvaja v umetnost in kulturo, povezano z njegovim strokovnim področjem. Vsebina predmeta se osredotoča na dojetje pomena umetnosti za potrebe stroke, na kulturno in ustvarjalno preživljanje prostega časa, spodbujanje izražanja skozi različne vrste umetnosti, seznanjanje s kulturnim dogajanjem v svojem okolju ter na možnosti za vključevanje vanj kot tudi na razvijanje pozitivnega odnosa do umetnostne in kulturne dediščine. Tako dijak razvija estetsko občutljivost, udejanja estetsko kompetenco in hkrati krepi druge kompetence.

Poučevanje predmeta poteka dvojezično, pri čemer se cilji in standardi vseh treh sklopov – umetnostna zgodovina, likovna umetnost in glasba – uresničujejo ob poučevanju v slovenščini in madžarščini ter ob razumevanju, sprejemanju in spoštovanju kulturnih posebnosti obeh narodnostnih skupnosti, tako slovenske kot madžarske. Predmet umetnost, ki se poučuje dvojezično, predstavlja dijaku orodje za raziskovanje lastne identitete, pripadnosti skupnosti ter večjezičnosti in večkulturnosti.

Likovno snovanje ponuja dijaku priložnost nadgradnje znanj s področja likovne umetnosti, hkrati pa ga skozi likovno ustvarjalni proces usmerja k razumevanju in doživljanju sveta, ki ga obdaja. Ob udejanjanju ciljev učnega načrta se dijaki likovno izražajo na raznolikih likovnih področjih. Likovno umetnost povezujejo z izbranim izobraževalnim programom. Ob tem osmišljajo in negujejo odnos do likovne umetnosti kot kulturne dediščine in do lastnega strokovnega področja. Preko likovnega snovanja spoznava samega sebe. Skozi avtentično zasnovane likovne probleme in izzive dijaki razvijajo občutek za estetiko ter lastno odgovornost in vpetost v skupnost, v kateri živijo.

Umetnostnozgodovinske vsebine dijaka seznani s pomenom likovne umetnosti kot enega najpomembnejših izrazov človekove ustvarjalnosti ter dajejo izhodišča za razumevanje in doživljanje umetnosti. Predmet dijaku daje orodja za interpretacijo vizualnih sporočil v svetu okoli sebe ter za njihovo uporabo na strokovnem področju in privzga pozitiven odnos do kulturne dediščine.

Namen sklopa **glasba** je omogočiti dijaku doživljanje in spoznavanje glasbe skozi avtentične oblike učenja, izhajajoče iz trojstva glasbene umetnosti: produkcije, reprodukcije in recepcije. Učni proces temelji na razvijanju glasbene komunikacije dijakov, ki z izvajanjem, ustvarjanjem in ozaveščenim poslušanjem celostno spoznava glasbo v njenih različnih vrsteh, prostorskih in časovnih dimenzijah. Izhajajoč iz ciljne in procesno-razvojne naravnosti pri dijaki razvija glasbene sposobnosti, spretnosti in znanja. Kot neodtujljiv del kulturno-umetnostnega izražanja spodbuja razvoj višjih kulturnih potreb in estetskih vrednot ter kritično

mišljenje, ozaveščenost o družbeni in socialni vlogi glasbe in razvoju lastne identitete. Eden izmed najpomembnejših gradnikov predmeta je ohranjanje in spoznavanje slovenske glasbene umetnosti in kulture.

TEMELJNA VODILA PREDMETA

Učitelj poučuje predmet po načelu dvojezičnosti, pri čemer dijaki z aktivnostmi in dvojezičnimi gradivi spoznavajo terminologijo predmeta v obeh jezikih, ob tem pa z inkluzivno naravnanim pristopom vzpostavlja spodbudno in varno učno okolje. Pouk izvedbeno poteka v obeh jezikih, tako da učitelj prilagaja učna gradiva, sredstva in sam proces poučevanja dvojezičnosti. Pri pouku predmeta vključuje primere umetnin (umetnostnozgodovinskih, likovnih ali glasbenih del) s področja Slovenije in Madžarske enakovredno ter spodbuja dijake k raziskovanju umetnin ter ustvarjalcev, ki v svojih delih povezujejo umetnost, tradicijo in kulturo obeh držav.

Vsebine sklopa *umetnostna zgodovina* temeljijo na čim bolj neposrednem stiku z likovnimi umetninami, njihovem doživljanju in interpretaciji ter razvoju pozitivnega odnosa do likovne umetnosti. Sklop je sestavljen iz štirih smiselno zaključenih tem (*uvod v umetnostno zgodovino: vstopimo v svet umetnosti; kulturna dediščina in odnos do umetniškega dela; področja likovne umetnosti in temeljne stvaritve; sodobna umetnost in vizualna kultura*), ki se povezujejo in prilagajajo strokovni usmeritvi šole oz. oddelka. Ob tem ima učitelj avtonomijo pri izboru in izvedbi vsebin, pri čemer daje poseben poudarek kulturni identiteti tako slovenske kot madžarske skupnosti ter njunim povezavam s Slovenijo in Madžarsko tako pri izboru umetnin kot pri izvajanju terenskega dela.

Znotraj likovnosnovalnih vsebin se prepletajo tri ključne teme: *likovni jezik, likovne tehnike* ter *likovne vsebine v prostoru in času*. Praktično likovno izražanje je temeljna dejavnost, ob kateri dijaki razvijajo in nadgrajujejo likovni jezik, razvijajo veščine likovnih tehnik in spoznavajo različne oblikovalske pristope. Skozi učni proces likovnega snovanja kritično reflektirajo umetnine in lastne likovne izdelke ter soustvarjajo vidni prostor. Ustvarjalni likovni pristop jetreba pri poučevanju načrtovati z ustrezno zastavljenimi likovnimi nalogami, ki dijaku omogočajo svobodo pri samostojnem izražanju in priložnost za raziskovanje ter spodbujajo raznolike rešitve.

Sklop glasba temelji na ciljnem in procesnem udejanjanju avtentičnih oblik učenja glasbe. Učitelji ob upoštevanju razvojnih zakonitosti dijakov in njihovih interesov avtonomno izbirajo glasbene vsebine za *izvajanje, ustvarjanje in poslušanje* glasbe. Dijaki skozi glasbene dejavnosti izkustveno razvijajo glasbene sposobnosti in spretnosti, izgrajujejo pojmovne mreže, spoznavajo glasbeno literaturo, ustvarjalce, poustvarjalce, glasbeni simbolni sistem in elemente glasbenega oblikovanja. *Glasbeni jezik* kot rezultat glasbenih dejavnosti vključuje številne možnosti medpredmetnih povezav. Vzgaja bodoče izvajalce, poslušalce in ljubitelje glasbe.

OBVEZUJOČA NAVODILA ZA UČITELJE

Šola skladno s potrebami programa obvezno izbere in obravnava **dva** izmed treh ponujenih vsebinskih sklopov **umetnostna zgodovina, likovno snovanje** ali **glasba**. Tretji sklop lahko šola ponudi v okviru odprtega kurikula. Vsak sklop se izvaja v obsegu 34 ur.

Pouk umetnostne zgodovine naj vključuje terensko delo; dijaki naj se vsaj enkrat udeležijo ekskurzije ali projektnega dne z umetnostnozgodovinskimi vsebinami in obišejo nacionalno ustanovo s področja likovne umetnosti in aktualno razstavo.

Zaradi posebnosti didaktičnih, materialnih in prostorskih pristopov poučevanja likovnosnovalnih vsebin naj učitelj delo v učilnici prepleta z delom izven učilnice (kot npr. likovne delavnice ali tabori v eksterierju, strokovne ekskurzije ipd.). Terensko delo lahko izvajamo lokalno v Prekmurju, širše v Sloveniji in tudi na Madžarskem kot del kulturne vzgoje s poudarkom na kulturni identiteti slovenske in madžarske narodnostne skupnosti ter njunih povezavah s Slovenijo in Madžarsko.

V skladu s temeljnimi cilji sklopa glasba in izpostavljeno avtonomijo učiteljev za njihovo uresničevanje je v vzgojno-izobraževalnem procesu temeljno načelo komunikacije v glasbenem jeziku, ki poteka skozi glasbene dejavnosti *izvajanja, poslušanja in ustvarjanja*.

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

UZG / UVOD V UMETNOSTNO ZGODOVINO: VSTOPIMO V SVET UMETNOSTI

OBVEZNO

OPIS TEME

S temo ponovimo in nadgradimo strokovne pojme s področja likovne umetnosti, ki so jih dijaki usvojili pri likovni umetnosti v osnovni šoli. Dijake seznanimo z umetnostno zgodovino kot humanistično vedo, ki proučuje razvoj likovne umetnosti skozi zgodovinska obdobja. Poudarimo pomen umetnosti v življenju posameznika in družbe. Dijaka uvedemo v analizo likovnega dela, in sicer z vsebinskega in oblikovnega vidika – ob tem osvaja osnovno umetnostnozgodovinsko terminologijo. Umeščamo umetnine v družbeno-kulturni kontekst in osvetlimo njihove raznolike družbene vloge. S tem dijaku ponudimo orodja za branje in razumevanje tako klasičnih umetnin kot sodobnih vizualnih sporočil. Dijaka seznanimo z vlogo in pomenom likovne umetnosti na njegovem strokovnem področju. Izpostavimo umetniška dela kot vir navdiha in spodbudo za razvoj kreativnosti in inovativnega mišljenja, kar prispeva k širši perspektivi pri reševanju izzivov v vsakodnevnem delu.

Tema je osrediščena okoli razumevanja koncepta umetnosti in umetnine, kar dosežemo predvsem z analizo umetniških del. Za analizo umetnin je priporočljivo oblikovati temeljni seznam najprepoznavnejših umetniških del, ki se osredotoča na specifične usmeritve šole ali njen strokovni program ter vključuje tako slovenske kot madžarske umetnostne spomenike.

Analizo umetnin v učilnici dopolnimo s terenskim delom v obliki projektih dni, obiskov galerij, muzejev in nacionalnih kulturnih institucij. Živi stik z umetnino poveča intenzivnost doživljanja, saj učenje ob izvirnikih omogoča boljše razumevanje velikosti, materiala in postavitve umetnin ter pogloblja spoštovanje do umetniške dediščine in njene zaščite.

CILJI

Dijak:

O: nadgrajuje osnovno umetnostnozgodovinsko in likovnoteoretsko terminologijo in ob tem raziskuje in spoznava umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu,

SC (1.1.2.1)

○: spoznava pristope k analizi likovnega dela, ob umetninah prepozna lastno doživljanje, se vživlja v izkušnjo drugega in to ubesedi,

SC (3.1.1.1 | 1.3.1.1)

○: razvija zavest o heterogenih pojavnih in slogovnih oblikah umetniških del skozi čas v raznolikih kulturnih kontekstih, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika,

SC (1.3.2.1 | 3.3.1.2 | 2.2.1.1)

I: razvija zanimanje za doživljanje in razumevanje likovne umetnosti in jo zna smiselno uporabiti pri opredelitvi problemov na svojem strokovnem področju, ob tem razišče možne deležnike, značilnosti problemskega področja in lastnosti reševanja.

SC (5.1.2.1 | 2.4.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » ob izbranih umetninah prepozna in poimenuje zvrsti umetnosti, likovna področja in njihova izrazna sredstva, pri čemer uporablja ustrezno terminologijo,
- » prepozna in razume osnovno umetnostnozgodovinsko terminologijo vezano na vsebinsko analizo umetnine,
- » razloži, da je analiza umetnine vezana na vsebinski in oblikovni vidik ter družbenozgodovinski kontekst, ter izbrano umetnino analizira celostno (družbeni, okoljski in gospodarski vidiki),
- » ob izbranih umetninah pojasni vlogo likovne umetnosti in razloži njen pomen za svoje strokovno področje,
- » v umetniških delih prepozna uporabne ideje in elemente, ki jih lahko prenese in prilagodi svojemu strokovnemu področju, ob tem upošteva trajnostni vidik.

TERMINI

- umetnostna zgodovina ◦ umetnostnozgodovinsko obdobje ◦ likovna umetnost ◦ atribut ◦ simbol
- personifikacija ◦ alegorija ◦ portret ◦ avtoportret ◦ skupinski portret ◦ krajina ◦ veduta ◦ tihožitje ◦ žanr
- akt ◦ mitološki motiv ◦ literarni motiv ◦ zgodovinski motiv ◦ verski motiv ◦ analiza likovnega dela

UZG / KULTURNA DEDIŠČINA IN ODNOS DO UMETNIŠKEGA DELA

OBVEZNO

OPIS TEME

Kulturna dediščina obsega vse tiste materialne in nematerialne dobrine, ki jih je človeštvo ustvarilo skozi zgodovino in ki imajo poseben pomen za identiteto, zgodovino, umetnost, znanost ali tradicije določenih skupnosti. Je bistvena za ohranjanje in prenašanje kulturne raznolikosti ter zgodovinskega spomina med generacijami. Velik del materialne kulturne dediščine predstavljajo umetnine, ki izražajo identiteto posameznega naroda.

Pravica do kulturne dediščine je del človekovih pravic, saj njen obstoj in trajnostna uporaba prispevata k družbeno-kulturnemu razvoju, izboljšujeta kakovost življenja ter ponujata navdih za oblikovanje trajnostne prihodnosti.

Za posameznika ima kulturna dediščina pomembno vlogo pri oblikovanju občutka pripadnosti in identitete, saj nas povezuje z našimi koreninami, nas uči spoštovanja do preteklosti ter spodbuja razmišljanje o tem, kdo smo in od kod izhajamo, zato je ta tema izrednega pomena za dvojezične šole tako za slovensko kot madžarsko skupnost. Za družbo pa kulturna dediščina omogoča razumevanje in spoštovanje različnih kultur, kar pripomore k večji povezanosti in miru med ljudmi. Spodbuja ustvarjalnost, identiteto skupnosti in nacionalno zavest ter predstavlja vir trajnostnega razvoja. Ponuja priložnosti za razvoj turizma, izobraževanja in kulturnih dejavnosti, hkrati pa je temelj kulturne pestrosti, ki se prepleta z izjemno krajinsko in biotsko raznovrstnostjo Slovenije.

Tema omogoča dijakom celovito raziskovanje kulturne dediščine, ki vključuje tako snovno (kot so umetniška dela, arhitekturni spomeniki in zgodovinski objekti) kot nesnovno dediščino (tradicionalni običaji, kulturne prakse, jeziki in zgodbe). S tem se dijaki seznanijo z njenim vplivom na oblikovanje identitete posameznika in skupnosti ter njeno vlogo v vsakdanjem življenju. Poudarek je na spoznavanju kulturne dediščine na različnih ravneh – lokalni, nacionalni, evropski in svetovni –, kar spodbuja širše razumevanje njenega pomena in vrednosti.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Kulturno dediščino je mogoče uspešno povezati s strokovnim področjem, saj njeno poznavanje lahko prispeva k razvoju inovativnih rešitev in spodbuja kreativnost pri reševanju izzivov, zlasti z osredotočanjem na oblikovanje trajnostnih praks.

Poseben poudarek namenjamo vlogi muzejskih in galerijskih ustanov, v katerih dijaki neposredno doživijo bogastvo kulturne dediščine. Obisk ene izmed teh ustanov omogoča globlje razumevanje likovnih umetnin, ki

so nastale v različnih zgodovinskih in kulturnih okoliščinah. Te umetnine odražajo vrednote, identitete, etnično pripadnost, verska prepričanja, znanja in tradicije svojih ustvarjalcev, hkrati pa so dragocen del naše skupne dediščine.

Dijake spodbujamo k razmišljanju o pomenu ohranjanja dediščine in jih osveščamo o njenem vplivu na sodobno življenje. Kulturna dediščina lahko igra pomembno vlogo pri gradnji bolj povezane, mirne in demokratične družbe, saj krepi razumevanje in spoštovanje različnih kultur. Poleg tega spodbuja trajnostni razvoj, podpira kulturno raznolikost in navdihuje sodobno ustvarjalnost.

Z osveščanjem dijakov o pomenu kulturne dediščine jih spodbujamo, da aktivno sodelujejo pri njenem ohranjanju.

CILJI

Dijak:

🔵: raziskuje koncept kulturne dediščine ter razvršča in spozna primere raznih področij kulturne dediščine, pri tem usvaja ustrezno terminologijo,

SC (1.3.2.1)

🔵: presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin na določene oblike strokovne dediščine na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni,

SC (2.2.1.2)

🔵: raziskuje lokalno kulturno dediščino in presoja ter vrednoti (turistično, kulturno, umetnostno) prepoznavnost domačega kraja v slovenskem in širšem regionalnem prostoru, pri tem krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnostim,

SC (5.1.2.2 | 1.2.3.2)

🔵: išče podatke, informacije in vsebine o (lokalni) kulturni dediščini v digitalnih in analognih virih ter skozi živi stik v lokalnem okolju. Na podlagi pridobljenih informacij ugotavlja stanje dediščine in stopnjo skrbi družbe za njeno ohranjanje,

SC (2.2.1.2 | 4.1.1.1)

🔵: privzga pozitivni odnos do dediščinskih vrednot v domačem okolju, zlasti tistih, ki so vezane na strokovno področje, razmišlja o procesih za njihovo varovanje in ohranjanje ter se zaveda lastne odgovornosti za trajnostno delovanje.

SC (5.2.2.1 | 2.4.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **navede** in z ustrezno terminologijo predstavi **primere nepremične, premične ali nesnovne dediščine iz domačega okolja ali strokovnega področja**,
- » **razloži koncept kulturne dediščine** in izbrane primere razvrsti v posamezna področja kulturne dediščine,
- » ob izbranem primeru lokalne ali nacionalne kulturne dediščine pojasni vplive delovanja posameznika in družbe na njeno stanje, in s tem okrepi lastno zavedanje o pomenu identitete in pripadnosti skupnosti,
- » **predstavi prepoznavnost domačega kraja na primeru kulturne dediščine**, ga umesti v širši nacionalni kontekst in se opredeli do njega,
- » pripravi nabor možnih zamisli in predlogov promocije lokalne kulturne dediščine in dvig (turistične, kulturne, umetnostne) prepoznavnosti domačega kraja v slovenskem in širšem regionalnem prostoru in jih predstavi ter skupinsko vrednoti,
- » **na spletu, v drugih virih ali neposrednem okolju najde podatke o izbranem spomeniku, opiše njegov pomen za lokalno okolje in družbo** ter vrednoti raven skrbi za njegovo ohranitev,
- » pripravi poročilo o izbranem primeru kulturne dediščine (prednostno obravnava primere vezane na strokovno področje) in se kritično opredeli do problematike varovanja in ohranjanja kulturne dediščine.

TERMINI

- kulturna dediščina ◦ naravna dediščina ◦ nesnovna dediščina ◦ snovna (premična in nepremična) dediščina
- spomenik lokalnega/ državnega pomena ◦ muzej ◦ galerija ◦ muzeologija ◦ restavracijsko
- konservatorstvo ◦ spomeniško varstvo ◦ Unescov seznam svetovne dediščine

UZG / PODROČJA LIKOVNE UMETNOSTI IN TEMELJNE STVARITVE

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema dijake seznani s področji likovne umetnosti (risba in grafika, slikarstvo, kiparstvo, arhitektura in urbanizem, umetna obrt in oblikovanje, fotografija, intermedijska umetnost) ter jim omogoči poglobljanje v tista, ki so pomembna za njihovo stroko. Ta klasična likovna področja, ki so stoletja oblikovala človeško kulturo in umetnost, so skozi zgodovino odražala vrednote, ideje in estetske ideale posameznih obdobj, obenem pa so postavila temelje za sodobne umetniške prakse. Spoznavanje likovnih področij pripomore k razumevanju bogastva človeškega ustvarjanja in je hkrati podpora pri dojemanju sodobnih vizualnih sporočil, saj ta pogosto črpajo iz tradicionalnih oblik in jih transformirajo v nove. Posebno pozornost torej namenimo sodobnejšim likovnim pristopom, ki so se uveljavili v 20. in 21. stoletju, saj omogočajo razumevanje sodobnega likovnega in vizualnega jezika.

Obravnavamo ključne spomenike posameznih umetnostnih področij, vezanih na strokovno usmeritev dijakov. S tem poglobljamo znanja, pridobljena v ostalih temah kataloga znanj (formalna in vsebinska analiza, vrednotenje umetnine, izražanja osebnega odnosa do umetnine) in ustvarimo podlago za razumevanje teme *sodobna umetnost in vizualna kultura*.

Učitelj dijakom predstavi vsa predlagana umetniška področja in glede na strokovni program, ki ga dijaki obiskujejo, **izbere dve ali tri, ki jih poglobljeno predstavi:**

- » risba in grafika
- » slikarstvo
- » kiparstvo
- » arhitektura in urbanizem
- » umetna obrt in oblikovanje
- » fotografija
- » intermedijske umetnosti

Dijaki s poglobljenim raziskovanjem področij, izbranih glede na njihove interese in potrebe, lažje vzpostavijo pozitiven odnos do umetnosti, se ji približajo in pridobijo vpogled v kreativno razmišljanje. Spoznajo raznolike izrazne možnosti znotraj enega področja, kar jih bogati in navdihuje na strokovni in osebni ravni.

Ob izbranih umetnostnih delih širijo znanja svojega strokovnega področja in oblikujejo zgodovinski in kritični pogled nanj.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Tema se osredotoča na skrbno izbiro likovnih področij, povezanih z dijakovim strokovnim področjem.

Likovno področje lahko učitelj predstavi kronološko ali problemsko in je pri tem še posebno pozoren na mejnike v razvoju področja, na tehnološke inovacije, širitev področja in celovito postavitev v širši družbeni kontekst. Spodbuja primerjanje razlik in podobnosti med umetniškimi deli ter iskanje novih izraznih načinov. Vsebine nadgrajuje z aktualizacijo.

Z didaktičnega stališča je smiselno, da izbor umetnin temelji na tistih, ki so jih dijaki spoznali v uvodni temi. V tej temi ponovijo svoje poznavanje, ga poglobijo in razširijo s primeri, izbranimi glede na svoje strokovno področje. Učitelj ga obogati z medpredmetnimi povezavami tako s splošnoizobraževalnimi kot s strokovnimi predmeti. Tako bodo dijaki bolje razumeli umetniški kontekst in vpliv umetnosti na druge discipline, kar bo prispevalo k njihovem celovitemu razumevanju in uporabi umetniških znanj v praksi. Delo zastavimo projektno v povezavi z izbranimi predmeti (znotraj odprtega kurikula, projektnih dni ipd.).

Tema je primerna za povezovanje z vsebinskim sklopom *likovno snovanje*. Pri raziskovanju izbranega likovnega področja je priporočljivo temo nadgraditi z izdelkom, pri čemer dijak uporabi znanja iz umetnostne zgodovine in tako združi praktične in teoretične vidike.

RISBA IN GRAFIKA

Risba je temeljno likovno delo, je ključna samostojna umetniška disciplina in pomemben pripravljalni korak za druga likovna področja. Tudi danes ohranja svojo pomembnost v umetniškem procesu, saj umetnikom in oblikovalcem omogoča hitro vizualizacijo idej in načrtov, kar je ključno za nadaljnje ustvarjanje in razvijanje kompleksnejših umetniških del, zato se lahko h risbi učitelj neprestano vrača.

Primerjava skice z dokončanim likovnim delom pomaga dijaku pri razumevanju ustvarjalnega postopka in spodbuja iskanje novih ustvarjalnih pristopov (analiza skic in zaključenega načrta v arhitekturnih dosežkih 20. stoletja, analiza renesančnih in baročnih risb in primerjava z zaključenimi deli). To je lahko med drugim podlaga za načrtovanje lastnega izdelka oz. storitve pri četrtem strokovnem predmetu poklicne mature.

Učitelj lahko dijakom približa risbo tudi skozi strip, pri čemer obravnava njegov zgodovinski razvoj, ključne ustvarjalce in slogovne značilnosti ter sodobne spletne oblike stripa (spletni stripi, grafični romani). Temo aktualizira s povezavami na sodobno medijsko popularno kulturo (Marvel, DC filmi).

Grafika je likovno delo, ki nastane z odtisom matrice. Temeljna značilnost grafike je omogočanje ustvarjanja več kopij, kar lahko spodbuja razmišljanje o dostopnosti umetnosti, tehničnem razvoju skozi čas do današnje dobe in ponovljivosti umetnosti s poudarkom na problemu originala in kopije.

Učitelj lahko dijakom predstavi proces izdelave grafičnih del skozi primerjavo tradicionalnih tehnik (lesorez, bakrorez ipd.) s sodobnimi digitalnimi metodami. Tako bodo spoznali, kako se je skozi zgodovino spreminjal pomen reproduktibilnosti in kako lahko sodobna tehnologija nadgrajuje klasične umetniške prakse, kar dijakom omogoča širše razumevanje razvoja grafike kot umetniškega medija.

Likovno področje je primerno za vse strokovne in poklicno-tehniške programe.

SLIKARSTVO

Slikarstvo je eno izmed temeljnih področij likovne umetnosti, ki ima za osnovo ploskev in upodobitve gradi z uporabo barve in črt.

Učitelj primere iz zakladnice slikarstva izbere glede na strokovno področje. Tako za dijake veterinarske tehnike izbere in predstavi slike živali, za dijake gastronomije slike tihožitij ali dekoracije porcelana, za profile, povezane z zdravjem, pa lahko proučuje slike, kot je Rembrandtova *Anatomija doktorja Tulpa*, ki jo primerja z današnjim študijem in znanjem anatomije.

Pri strokah, pri katerih so v ospredju kemijska in fizikalna znanja, lahko učitelj predstavi in analizira barvne pigmente. Prav tako lahko dijake seznani s teorijo in zgodovinskim razvojem barvnega kroga (Sir Isaac Newton, Johannes Itten, Goethejev trikotnik).

Učitelj lahko uporabi metodo *študija primerov* za raziskovanje kompleksnih umetniških vprašanj. Ta metoda omogoča podrobno analizo strnjene števila primerov in njihovih kontekstov, npr. analiza slike van Eyckove *Arnolfinijeve zaroke* lahko razkrije povezave med trgovino, bogastvom in umetnostjo, kar je lahko posebej relevantno za dijake, usmerjene v ekonomijo.

Likovno področje je primerno za določene programe, vezane na storitve:

- » kozmetični tehnik
- » tehnik optik
- » živilsko-prehranski tehnik
- » gastronomija in turizem
- » ekonomski tehnik
- » frizerski tehnik

Na program, vezan na vzgojo in izobraževanje:

- » predšolska vzgoja

Na določene programe, vezane na medicino in kemijo:

- » kemijski tehnik
- » zdravstvena nega
- » farmacevtski tehnik
- » tehnik zobne protetike
- » tehnik laboratorijske biomedicine

Na določene programe, vezane na naravo, rastline in živali:

- » veterinarski tehnik

- » hortikulturni tehnik

Na določene programe, vezane na umetnost in oblikovanje:

- » aranžerski tehnik
- » tehnik oblikovanja
- » ustvarjalec modnih oblačil

KIPARSTVO

Kiparstvo je umetnostno področje, ki oblikuje volumen in prostor in oblikuje tridimenzionalne predmete, zato je primerno za strokovna področja, ki so vezana na obdelavo materialov in oblikovanje v širšem smislu.

Na primer, lesarski tehniki lahko proučujejo zgodovinski razvoj lesenih kipov in artefaktov, kar spodbuja njihov ustvarjalni izraz ter inovativne rešitve pri oblikovanju in obdelavi lesa. S tem dijaki povezujejo umetnost s praktičnimi spretnostmi, kar krepi njihovo zmožnost ustvarjanja kakovostnih in estetsko dovršenih izdelkov.

Spoznavanje javne plastike v izobraževalnih programih, vezanih na oblikovanje in okolje, omogoča spoznavanje umetniških del v njihovem prvotnem okolju ter razumevanje njihovega vpliva na prostor in skupnost. Spodbuja opazovanje in analizo plastike in prostora ter omogoča medpredmetno povezovanje (geografija, zgodovina, strokovni predmeti). Javno plastiko lahko učitelj poveže in vključi v temo *kulturna dediščina in odnos do umetniškega dela*.

Likovno področje je primerno za programe, vezane na obdelavo materialov:

- » gradbeni tehnik
- » geotehnik
- » geodetski tehnik
- » lesarski tehnik
- » metalurški tehnik
- » tehnik steklarstva

Za določene programe, vezane na umetnost in oblikovanje:

- » aranžerski tehnik
- » tehnik oblikovanja
- » ustvarjalec modnih oblačil
- » hortikulturni tehnik

Za določene programe, vezane na storitve:

- » živilsko-prehranski tehnik
- » gastronomija in turizem

- » frizerski tehnik

Za določene programe, vezane na medicino:

- » tehnik zobne protetike

Za določene programe, vezane na logistiko in varovanje:

- » plovbni tehnik

ARHITEKTURA IN URBANIZEM

Arhitektura je področje, katerega osnovna naloga je oblikovanje prostora z uporabo gradbenih sredstev. Tesno je povezana s funkcijo, odvisna pa je od tehnik in materialov.

Arhitekturo in urbanizem je smiselno vključiti v strokovne programe tehniške usmeritve, ki se ukvarjajo z oblikovanjem, prostorsko zasnovo in gradnjo objektov. Dijaki, ki se izobražujejo v programih, kot so tehnik oblikovanja, gradbeni tehnik, okoljevarstveni tehnik, bodo ob študiju arhitekture in urbanizma pridobili dragoceno razumevanje prostorskih zasnov, gradbenih materialov ter odnosa med arhitekturnimi objekti in njihovim okoljem.

Likovno področje je smiselno povezovati s temo *kulturna dediščina in odnos do umetniškega dela*. Dijaki lahko izdelajo zemljevide ali skice arhitekturnih znamenitosti lokalnega okolja in s tem vizualizirajo, predstavijo in spoznavajo bogastvo lokalne kulturne dediščine. Dijaki okoljevarstvene, naravovarstvene, kmetijsko-podjetniške in hortikulturne stroke lahko kartirajo tudi druge elemente (gozdove, parkovne zelene površine idr.). Podobne dejavnosti omogočajo razumevanje odnosa med arhitekturo in prostorom ter zahtevajo poznavanje kartografskega jezika z znaki in simboli.

Likovno področje je primerno za določene programe, vezane na naravo, rastline in živali:

- » naravovarstveni tehnik
- » okoljevarstveni tehnik
- » kmetijsko-podjetniški tehnik
- » hortikulturni tehnik
- » gozdarski tehnik

Za določene programe, vezane na logistiko in varovanje:

- » logistični tehnik
- » tehnik varovanja

Za določene programe, vezane na obdelavo materialov:

- » gradbeni tehnik
- » geotehnik
- » geodetski tehnik

Za program, vezan na storitve:

- » gastronomija in turizem

UMETNA OBRT IN OBLIKOVANJE

Umetna obrt in oblikovanje sta likovni področji, ki združujeta oblikovanje estetsko lepih in uporabnih predmetov. Umetna obrt je vezana na rokodelske tehnike, pojem oblikovanja pa se razširja na številna področja množične oz. industrijske produkcije (oblikovanje izdelkov, grafično oblikovanje, tipografija, oglaševanje, tiskovine, okoljska grafika, multimedijška grafika za spletne strani idr.).

Pri obravnavi likovnega področja lahko učitelj uporabi primerjalni pristop s pogovorom, med katerim dijaka seznani z osnovnimi zakonitostmi oblikovanja ter estetskimi in funkcionalnimi lastnostmi predmetov. Med pogovorom naj dijaki primerjajo različne izdelke, pri čemer se osredotočamo na vprašanja, ki se nanašajo na estetiko, uporabnost, funkcionalnost, materiale, unikatnost, masovno produkcijo idr.

Učitelj lahko obravnava lokalne obrti in pri tem poudari pomen ohranjanja in razvoja rokodelstva, ki je v Sloveniji zelo bogato. Tradicionalne obrti (oblikovanje stekla, keramika, suha roba, čipka idr.) primerja s sodobnim (industrijskim) oblikovanjem. Likovno področje umetne obrti in oblikovanja je smiselno povezati s temo *kulturna dediščina in odnos do umetniškega dela*.

Likovno področje je primerno za določene programe, vezane na umetnost in oblikovanje:

- » aranžerski tehnik
- » tehnik oblikovanja
- » medijski tehnik
- » ustvarjalec modnih oblačil
- » grafični tehnik

Za določene programe, vezane na mehaniko in elektroniko:

- » strojni tehnik
- » ladijski strojni tehnik
- » tehnik mehatronike
- » elektrotehnik
- » tehnik elektronskih komunikacij
- » tehnik računalništva

Za določene programe, vezane na obdelavo materialov:

- » gradbeni tehnik
- » lesarski tehnik
- » metalurški tehnik

- » tehnik steklarstva

Za določene programe, vezane na storitve:

- » živilsko-prehranski tehnik
- » gastronomija in turizem
- » ekonomski tehnik
- » kozmetični tehnik

FOTOGRAFIJA

Fotografija je likovno področje, ki se ukvarja z ustvarjanjem podob s pomočjo svetlobe, z uporabo kamere in različnih fotografskih tehnik.

Fotografijo je smiselno obravnavati z dijaki smeri fotografski tehnik, medijski tehnik, tehnik oblikovanja, računalniški tehnik. Zaradi poplave fotografskih podob, zlasti na družbenih omrežjih, je opismenjevanje dijakov na področju fotografije splošno priporočljivo, saj jim omogoča poglobljeno razumevanje in vrednotenje medija.

Dijaki lahko s pomočjo učnih listov primerjajo fotografije glede na funkcijo, sporočilnost in estetske vrednote. Razbirajo lahko predvsem različne namene fotografije (informiranje, dokumentiranje, prepričevanje, izražanje, komuniciranje, ohranjanje spominov, deljenje idr.).

S pomočjo metode *študija primerov* lahko učitelj predstavi pojav fotografije in krize portretiranja oziroma mimetične umetnosti v slikarstvu. Dijaki lahko z analizo izbranih primerov raziščejo, kako je pojav fotografije v 19. stoletju vplival na tradicionalno slikarstvo, še posebej na portretiranje. S primerjavo portretov iz obdobja pred izumom fotografije in po njem lahko dijaki razumejo, kako je fotografija spremenila percepcijo resničnosti, pripomogla k ustvarjanju nove umetniške smeri in izzvala umetnike, da razmislijo o vlogi mimetične umetnosti. Takšen pristop dijakom omogoči globlje razumevanje širših kulturnih in tehnoloških sprememb, ki so vplivale na razvoj umetnosti.

Likovno področje je primerno za določene programe, vezane na umetnost in oblikovanje:

- » fotografski tehnik
- » aranžerski tehnik
- » tehnik oblikovanja
- » medijski tehnik
- » ustvarjalec modnih oblačil
- » grafični tehnik

INTERMEDIJSKA UMETNOST

Področje intermedijske umetnosti zajema raznovrstne umetniške prakse, ki ne spadajo med tradicionalna umetniška področja, lahko pa ta področja uporabljajo in jih na različne načine presegajo, nadgrajujejo in kombinirajo.

Poseben zagon intermedijskim umetnostim sta dala razmah eksperimentalnosti in nastop vrste novih medijev v šestdesetih letih 20. stoletja, kot npr. video, instalacija, performans, body art, računalniška umetnost, socialna skulptura in drugi načini konceptualizacije ter (vizualne) realizacije umetniških raziskovanj. Intermedijske umetnosti so se razmahnile predvsem kasneje, na prelomu med drugim in tretjim tisočletjem, ko se umetnost kaže v smislu preseganja zgolj umetnosti, tj. kot transumetnost, in ko se enakovredno spaja z drugimi družbenimi področji, npr. z znanostjo.

Zaradi možnosti aktualizacije in njene družbeno kritične naravnosti je področje intermedijske umetnosti primerno za vse izobraževalne programe. Učitelj lahko temo interpretira glede na potrebe dijakov, obenem pa jo lahko poveže ali nadomesti s temo *sodobna umetnost in vizualna kultura*.

Med raznovrstnimi oblikami intermedijske umetnosti priporočamo obravnavo performansa, land arta, instalacije in video umetnosti.

Učitelj lahko v pouk vključi razpravo o številnih dilemah, ki jih prinaša sodobna intermedijska umetnost (definicija umetnosti, družbenokritična sporočila umetnosti, vprašanja avtorstva v kontekstu razvoja umetne inteligence, vprašanja etike idr.).

Likovno področje je primerno za vse strokovne in poklicno-tehniške programe.

CILJI

Dijak:

○ raziskuje likovna področja in spozna njihovo temeljno terminologijo s poudarkom na strokovni usmeritvi,
 SC (1.1.2.1)

○ raziskuje in spozna likovna področja, vezana na strokovno usmeritev, ter njihove mejnike razvoja in inovacije v zgodovinskem in kulturnem kontekstu,
 SC (1.3.2.1)

○ analizira izbrana likovna dela ali problemsko zastavljene teme z likovnih področij, povezanih s stroko, jih proučuje, se do njih opredeli, ob tem uporablja in povezuje znanja in metode strokovnega področja ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve z vključevanjem elementov trajnosti,
 SC (3.1.1.1 | 2.3.3.1)

! vzpostavlja pozitiven odnos do umetnosti, razvija kreativno mišljenje in gradi kritičen pogled na umetnost, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika, kar ga bogati na osebni in strokovni ravni,
 SC (3.1.4.1 | 2.2.1.1)

○ razvija sposobnost natančnega opazovanja in pozornosti do podrobnosti ter krepi veščine prepričljivega izražanja svojih ugotovitev.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » našteje posamezna likovna področja, jih zna predstaviti ter jih smiselno povezuje s svojim strokovnim področjem in ob tem uporablja strokovno terminologijo,
- » prepozna obravnavane mejnike razvoja likovnega področja, vezanega na svoje strokovno področje in razloži njihov pomen in funkcijo,
- » opiše in razloži obravnavana izbrana umetniška dela in jih zna povezati s svojim strokovnim področjem ter jih umešča v širši kulturni in zgodovinski kontekst, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika,
- » ob upoštevanju kriterijev pisno ali ustno predstavi izbrano likovno delo ali temo, jo interpretira in se do nje opredeli,
- » obišče razstavo, galerijo, spomenik in pripravi poročilo ali referat,
- » ob opazovanju in primerjanju umetnin opiše poglobitve podobnosti in/ali razlike.

TERMINI

- risba in grafika ◦ slikarstvo ◦ kiparstvo ◦ umetna obrt in oblikovanje ◦ fotografija ◦ intermedijska umetnost
- izbrani strokovni termini natančneje obravnavanih področij po učiteljevi presoji ◦ arhitektura in urbanizem

UZG / SODOBNA UMETNOST IN VIZUALNA KULTURA

OBVEZNO

OPIS TEME

Sodobna vizualna kultura prinaša široko paleto vizualnih podob, v katerih umetniško delo ni več privilegirana in ekskluzivna estetska izkušnja, pač pa gostuje znotraj nehierarhizirane mase vseprisotnih podob, razširjene skozi reproduktivne medije. V informacijsko-komunikacijski družbi je podoba postala osrednje sredstvo mediacije in komunikacije. Vzporedno s širitvijo polja likovnega v vizualno se ruši tudi meja med elitno in množično umetnostjo, meja med umetniškimi izdelki in kulturnimi podobami (nastajajočimi v množičnih medijih, spletnih in oglaševalskih okoljih, v okoljih socialnih omrežij). V tako oblikovanem kraljestvu podob dijaki razbirajo tiste, ki vključujejo vsebine, vezane na njihovo strokovno usmeritev. Razvijajo metode opazovanja, jih poglobljajo ter se tako urijo v razumevanju podob in njihovih implicitnih sporočil. Ozaveščajo ideološke učinke podob in njihovo vlogo pri soustvarjanju identitetnih pozicij, vrednot, želja, stališč.

Tema, ki kritično preiskuje in preizprašuje sodobno vizualno kulturo, zajema obsežno področje vizualnih praks od filma, fotografije, ilustracije, arhitekture, videa, novih medijev, instalacij, performansa do tehnoloških možnosti digitalizacije in virtualnega, danes tudi z umetno inteligenco generiranega podobotvorja. Ker je v sodobni družbi podoba v veliki meri sredstvo manipulacije in širjenja vrednot globalnega kapitalističnega trga, je neobhodno nujno opremljati mlado populacijo z elementi kritičnega branja podob. Tema naj vključuje elemente branja / analize podob, doživljanja / obisk razstave sodobne umetnosti, ustvarjanja digitaliziranih podob, saj s tem omogoča in pogloblja boljše razumevanje sodobne družbe. Ob tem učitelj mladostnike spodbuja k izražanju lastnih idej in oblikovanju mnenj.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Temo lahko učitelj obravnava z raznolikimi pristopi, kot so:

- » **analiza vseprisotnih nehierarhiziranih podob sodobne vizualne kulture;** analiza se osredotoča na prepoznavanje tistih podob, artefaktov, potrošniških predmetov, vizualnih sporočil, ki se vežejo na dijakovo stroko; opazovanje, preiskovanje, prepoznavanje vizualnih podob nadgradimo s kritično analizo, ki osvetli družbeni kontekst in ozavešča manipulativnost podob pri oblikovanju posameznikove identitete, želja, vrednot;
- » **ustvarjanje digitalizirane vizualne podobe s preoblikovanjem klasičnega likovnega motiva, vezanega na stroko,** v katerega interveniramo in ustvarimo preoblikovano podobo z družbenokritičnim sporočilom (meme, animirani gif, krajši videozapis, fotozgodba);
- » **obisk izbrane razstave sodobne umetnosti** s poudarkom na elementih intermedijskeosti, interaktivnosti in vključevanja izbrane sočasne tematike pri rušenju meja med elitno in množično umetnostjo, med

umetniškimi izdelki in kulturnimi podobami; razstava vključuje predpripravo, obisk z vodenjem in refleksijo.

CILJI

Dijak:

O: spoznava ideološke učinke podob in njihovo vlogo pri soustvarjanju identitetnih pozicij, vrednot, želja in stališč in pri tem krepi družbeno odgovornost,

SC (2.1.1.1 | 3.3.5.3)

O: prepozna podobo kot osrednje komunikacijsko sredstvo v tehnološki dobi, uporablja ustrezna sredstva za komunikacijo in se seznaja s praksami navajanja virov in avtorstva,

SC (4.2.2.1)

I: se uri v veščinah branja in razvrščanja podob množične kulture in krepi zmožnosti za prepoznavanje in interpretiranje vizualnih sporočil, česar se loti celostno (okoljski, gospodarski, družbeni vidik), ob tem razvija kritično mišljenje,

SC (4.5.3.1 | 3.3.5.3 | 2.2.1.1)

O: razvija vrednote in stališča do lastne kulture na podlagi doživljanja sodobne umetnosti in refleksije, ki jo sproža,

SC (3.3.4.1)

I: vrednoti popkulturo in propagandno preoblikovanje podob, povezanih z njegovim strokovnim področjem, in ob upoštevanju zastavljenih kriterijev izbere ustrezno rešitev.

SC (5.1.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **pojasni vlogo podob pri soustvarjanju identitetnih pozicij, vrednot, želja in stališč,**
- » navede primere ideološko zaznamovanih podob in jih opiše,
- » **pojasni prednosti** in izzive **vizualnega komuniciranja v primerjavi z besedno komunikacijo,**
- » **pozna vlogo podobe v vsakdanji in strokovni komunikaciji,** s pomočjo digitalne tehnologije jo uporabi pri interakciji, sodelovanju in deljenju,
- » pojasni sporočilno večplastnost izbranih podob in predstavi raznolike možnosti interpretacije,
- » razbira različna sporočila izbranih enostavnih podob v konkretnih kontekstih, česar se loti celostno (okoljski, gospodarski, družbeni vidik),

- » prepozna primere popkulturnega in propagandnega preoblikovanja podob, povezanih z njegovim strokovnim področjem,
- » ob upoštevanju kriterijev izbire ustrezno rešitev za popkulturno in propagandno preoblikovanje podob, povezanih z njegovim strokovnim področjem,
- » aktivno uporablja podobe v javnih in zasebnih digitalnih storitvah, upravlja svojo digitalno identiteto ter varuje in skrbi za lastni ugled,
- » navede jasno opredeljena in običajna pravila s področja avtorskih pravic.

TERMINI

◦ vizualna kultura ◦ vizualna pismenost ◦ družbeni kontekst ◦ manipulativnost podob ◦ moderna in sodobna umetnost ◦ digitalna podoba

LUM / LIKOVNI JEZIK

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijaki pri obravnavi teme likovni jezik razvijajo in poglobljajo likovni jezik z veščinami likovnega izražanja na različnih področjih likovne umetnosti (risanje, slikarstvo, grafika, kiparstvo, arhitektura, industrijsko oblikovanje, vizualne komunikacije, modno oblikovanje) in drugih umetniških področjih, povezanih z dijakovim izbranim strokovnim izobraževalnim področjem.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Na ravni teme se skozi cilje in standarde znanj umešča naslednji cilj področja podjetnosti **SC** (5.1.2.1), ki se nanaša na področje ustvarjalnosti. Pogoje za razvoj ustvarjalnosti pri mišljenju in reševanju izzivov učitelj vzpostavlja z načini in pristopi dela v razredu, ki se kažejo v vzpostavljanju učinkovitih učnih okolij, pri čemer učitelj vidi napake kot priložnost za učenje, sprejema nenavadne ideje ali likovne odzive dijakov ter razvija ustvarjalnost z lastnim zgledom razmišljanj in dejanj.

CILJI

Dijak:

O: prepozna ravni likovnega jezika na primerih umetnin, v lastnih likovnih izdelkih, v delih svojih vrstnikov ter likovnih izdelkih, povezanih s strokovnimi področji njegovega izobraževanja,

SC (1.1.2.1 | 5.3.5.2)

O: razvija občutljivost za likovno kvalitetne in izvirne likovne rešitve v lastnih izdelkih, povezanih z lastnim strokovnim področjem,

SC (3.1.4.1 | 2.1.1.1)

O: nadgradi znanje o likovnih prvinah, likovnih spremenljivkah in načelih likovnega reda,

SC (5.3.5.1)

O: nadgrajuje svoje znanje o gradnji iluzije prostora na dvodimenzionalni ploskvi z uporabo globinskih vodil ter s svetlostno in barvno gramatiko,

SC (5.2.2.2)

O: v ustvarjalnem procesu povezuje likovne dejavnosti z upoštevanjem estetskega reda na različnih likovnih področjih.

SC (3.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » v svojih likovnih izdelkih izvirno uporabi likovne prvine, likovne spremenljivke in načela likovnega reda,
- » na likovnih izdelkih opredeli, analizira in vrednoti likovne prvine, likovne spremenljivke ter kompozicijske principe,
- » v likovnem delu ustvari iluzijo prostora z uporabo globinskih vodil,
- » izrazi skladnost likovnega prostora z uporabo svetlostne in barvne gramatike,
- » smiselno poveže likovne dejavnosti z uporabo likovnega jezika na različnih likovnih področjih.

TERMINI

◦ likovne prvine ◦ likovne spremenljivke ◦ načela likovnega reda

LUM / LIKOVNE TEHNIKE

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijaki ob neposrednem likovnem procesu raziskujejo in spoznavajo izrazne možnosti različnih likovnih tehnik, materialov in orodij z namenom razvoja lastne likovne govorice. Ob tem nadgrajujejo znanja in osmišljajo izvedbene pristope v odnosu do vsebine, ideje ali koncepta likovnega dela. V likovno izražanje vključujejo preproste in kompleksne, tradicionalne in sodobne likovne tehnike ter inovativne pristope rabe likovnih tehnik in likovnih postopkov. Dijaki znanje o različnih likovnih tehnikah poglobljajo ob praktičnem likovnem izražanju, na različnih likovnih področjih ter tehnološke pristope povezujejo z področjem njihovega strokovnega izobraževanja.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Na ravni teme se skozi cilje in standarde znanj umeščata naslednja cilja področij podjetnosti ^{SC} (5.1.2.1) in trajnostnega razvoja ^{SC} (2.2.2.1), ki nagovarjata kritično mišljenje in reševanje izzivov. Pogoje za razvoj kritičnega mišljenja in učinkovitega reševanja izzivov učitelj vzpostavlja z načini in pristopi dela v razredu, ki se kažejo v vzpostavljanju učinkovitih učnih okolij, pri čemer učitelj vidi napake kot priložnost za učenje in osebno rast, sprejema nenavadne ideje ali likovne odzive dijakov ter razvija kritično mišljenje in reševanje izzivov z lastnim zgledom razmišljanj in dejanj.

CILJI

Dijak:

- : spoznava, raziskuje in nadgrajuje lastnosti likovnih tehnik ter jih smiselno in ustvarjalno kombinira, ^{SC} (1.3.3.1)
- : razvija veščine in občutljivost izbranih likovnih tehnik, ^{SC} (5.2.2.1)
- : izbira likovne tehnike glede na zastavljeno likovno nalogo, ^{SC} (5.2.2.2 | 3.1.1.1)
- : analizira likovnotehnološke postopke na primerih umetniških in drugih vizualnih del, lastnih likovnih izdelkih in izdelkih vrstnikov, tudi s pomočjo orodij digitalne tehnologije. ^{SC} (5.3.5.2 | 4.2.2.1 | 2.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » raziskuje različne likovne tehnike, jih vešče in izvirno kombinira,
- » smiselno izbere in uporabi likovno tehniko glede na likovni problem,
- » se samostojno izrazi v kompleksnejših likovnih tehnikah.

TERMINI

- tradicionalne in sodobne likovne tehnike različnih likovnih področij
- osnovna terminologija posameznih likovnih področij

LUM / LIKOVNE VSEBINE V PROSTORU IN ČASU

OBVEZNO

OPIS TEME

V temi likovne vsebine v prostoru in času dijaki opazujejo, spoznavajo, doživljajo ter vrednotijo prostor, umetnine in druga vizualna dela z vidika estetike, funkcionalnosti, materialnosti, simbolike oziroma širšega kulturnega konteksta. Tema ob posrednem in neposrednem stiku z umetninami spodbuja dijake k prepoznavanju in vrednotenju umetnin v neposrednem in širšem okolju ter razvija občutljivost za kulturni kontekst. Tema spodbuja dijake k razumevanju dvojezičnosti ter jezikovnih in kulturnih posebnosti slovenskega ter madžarskega kulturnega okolja kot potencialnih izhodišč za nastanek lastnih likovnih odzivov. Dijaki se pri obravnavi teme aktivno seznanjajo z institucijami in njihovim delom na področju likovne umetnosti (galerije, muzeji, zavodi za varstvo in zaščito kulturne dediščine ipd.) ter poglobljajo svoje razumevanje kulturne dediščine skozi lastno, lokalno ali nacionalno identiteto. Dijaki na primerih tradicionalnih in sodobnih umetniških praks raziskujejo, vrednotijo in se odzivajo na povezave med likovno umetnostjo in drugimi področji človekovega delovanja ter likovno umetnost prepletajo s strokovnim področjem, na katerem se izobražujejo. Tema spodbuja dijake k oblikovanju likovnih izdelkov z raznovrstno motiviko in različnimi načini likovnega izražanja, pri čemer se dijaki izrazijo po predstavah, domišljiji, spominu ali opazovanju.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Na ravni teme se skozi cilje in standarde znanj umešča naslednji cilj področja podjetnosti (5.1.2.1), ki se nanaša na področji ustvarjalnosti in učinkovitega reševanja izzivov. Pogoje za razvoj ustvarjalnosti in učinkovitega reševanja izzivov učitelj vzpostavlja z načini in pristopi dela v razredu, ki se kažejo v vzpostavljanju učinkovitih učnih okolij, pri čemer učitelj vidi napake kot priložnost za učenje in osebno rast, sprejema nenavadne ideje ali likovne odzive dijakov ter razvija veščine ustvarjalnosti in reševanja izzivov z lastnim zgledom razmišljanj in dejanj.

CILJI

Dijak:

O: ob raziskovanju likovne terminologije v slovenščini in madžarščini spoznava, doživlja in vrednoti raznolike likovne pristope v slovenskih in madžarskih likovnih delih,

○ opazuje, spoznava, doživlja in vrednoti prostor, umetnine in druga vizualna dela iz neposrednega ali širšega okolja,

SC (1.3.2.1 | 2.1.1.1 | 3.3.4.3)

○ spoznava in raziskuje raznolike pojavne oblike kulturne dediščine, vrednoti njeno vlogo in pomen v današnjem času ter pomen avtorstva v umetninah ter drugih vizualnih delih,

SC (1.3.1.1 | 2.4.3.1 | 4.3.3.1)

○ se v lastnem likovnem izdelku poglobljeno odziva na povezave med likovno umetnostjo in lastnim strokovnim področjem,

SC (5.2.2.1 | 2.3.3.1)

○ oblikuje kompleksne likovne izdelke z različnimi načini likovnega izražanja (po predstavah, domišljiji, spominu, opazovanju),

SC (1.3.4.2 | 5.3.5.2 | 3.1.3.2)

I: spoznava kulturne institucije ter raziskuje pomembne kulturne spomenike (zgodovinske stavbe, spomeniki, arheološka najdišča) v svojem lokalnem okolju in širše (izbirni cilj).

SC (1.2.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » samostojno likovno ovrednoti prostor, umetnino ali drugo vizualno delo s pomočjo strokovne terminologije v slovenskem in madžarskem jeziku,
- » oblikuje izviren in kompleksen likovni izdelek v povezavi z lokalnim ali globalnim okoljem,
- » **načrtuje in izvede problemsko zahtevnejšo likovno nalogo na osnovi medpredmetne povezave z lastnim strokovnim področjem.**

TERMINI

- estetika
- snovna in nesnovna kulturna dediščina
- oblike predstavitev likovnih del

GLA / IZVAJANJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Izvajanje glasbe predstavlja temelj učenja in poučevanja glasbe. Dijak pri pouku poje, izreka besedila in igra na glasbila kot solist ali član skupine (npr. priložnostni razredni pevski zbor, ansambel). Cilji izvajanja se uresničujejo v povezavi s cilji glasbenih dejavnosti poslušanja in ustvarjanja z namenom uresničevanja ciljev glasbenega jezika, kar dijakom omogoča celostno spoznavanje glasbe v njenih različnih zvrsteh, oblikah, prostorskih in časovnih dimenzijah. Usmerjeni so v glasbene dosežke dijakov, poglobljanje njihovih glasbenih sposobnosti (posluh, zbranost, spomin), spretnosti (glasovni obseg, pevska tehnika, tehnika igranja na glasbila) in znanj (usvajanje besedišča glasbenega jezika, strokovnih pojmov, opismenjevanje).

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Izvajanje spodbujamo s premišljenim izborom glasbenih vsebin (pesmi, skladbe, rimana besedila), ki poleg umetniške in sporočilne vrednosti upoštevajo stopnjo dijakovega razvoja, njegove pevske zmožnosti in interes. Z dijaki evalviramo izvedbo glasbenih vsebin z vidika interpretacije in doživetosti. Cilji s področja vrednotenja nimajo standardov, zato dosežkov dijakov na tem področju ne ocenjujemo. Pri izvajanju vrednotimo le dijakove dosežke oz. njegov napredek glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanj, ki jih je dosegel z učenjem.

CILJI

Dijak:

● izvaja (poje, igra na glasbila, ritmično izreka) slovenska, madžarska in tuja glasbena dela različnih zvrsti, žanrov in obdobj,

SC (1.3.2.1)

● vrednoti dosežke izvajanja ter krepi sodelovalne veščine.

SC (3.3.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» izvede slovenska, madžarska in tuja glasbena dela različnih zvrsti, žanrov in obdobj.

TERMINI

- glasbene prvine
- glasbene oblike
- izvajalska sredstva in sestavi
- glasbeni stili, žanri in zvrsti

GLA / POSLUŠANJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Poslušanje ali recepcija glasbe je načrten in sistematičen proces vzgoje dijaka v aktivnega poslušalca, ki glasbo zaznava, sprejema, doživlja, spoznava, razume, analizira in vrednoti. Zajema najplodnejše in najučinkovitejše proučevanje situacij v glasbi, je podlaga glasbenih izkušenj (npr. ujemanje intonacije, razlikovanje tonske višine) in usvajanja glasbenega jezika ter glasbenih pojmovnih struktur, kot so zvočna barva in glasbene prvine. Cilji poslušanja se medsebojno prepletajo in povezujejo s cilji izvajanja in ustvarjanja, še posebej pa glasbenega jezika, saj dijaki s poslušanjem, analizo in vrednotenjem glasbenih del razvijajo glasbeno mišljenje s pojmovnimi mrežami za razumevanje glasbenega jezika.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Glasbene vsebine naj bodo premišljeno izbrane (umetniška in sporočilna vrednost, kakovost izvedbe in zvoka), raznolike po zvrsteh, stilih, žanrih, glasbenih prvinah in oblikah, izvajalcih ter času in kraju nastanka, ki dijaka spodbujajo k nadaljnjemu samostojnemu raziskovanju glasbe. Cilji s področja vrednotenja nimajo standardov, zato dosežkov dijakov na tem področju ne ocenjujemo.

CILJI

Dijak:

- : pozorno doživljajsko-analitično posluša glasbo,
- : zaznava in prepozna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje),
SC (3.1.1.1)
- : analizira glasbene prvine, glasbene oblike, izvajalska sredstva in sestave,
- : razume pomen licenc in avtorskih pravic ter jih spoštuje,
SC (4.3.3.1)
- : vrednoti poslušano glasbo, konstruktivno sodeluje pri razpravah o njej ter krepi sodelovalne veščine.
SC (3.3.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» pozna in razlikuje glasbene prvine, glasbene oblike, izvajalska sredstva, sestave in sestave.

TERMINI

◦ glasbene prvine ◦ glasbene oblike ◦ izvajalska sredstva in sestavi ◦ glasbeni stili, žanri in zvrsti

GLA / USTVARJANJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Glasbena ustvarjalnost se kaže v glasbi in ob njej – v glasbi kot glasbena reprodukcija (poustvarjanje glasbenih vsebin) in glasbena produkcija (dopolnjevanje in izmišljanje lastnih glasbenih vsebin), ob glasbi pa kot izražanje glasbenih doživetij in zaznav skozi druge umetniške zvrsti (npr. besedno, gibno, likovno). Cilji ustvarjanja so soodvisni od uresničevanja ciljev izvajanja in poslušanja ter omogočajo širjenje glasbenih izkušenj in razumevanje glasbenega jezika.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Da bi dijaki lahko razvijali svojo glasbeno ustvarjalnost, ki vključuje tako poustvarjanje kot izmišljanje glasbenih vsebin, mora učitelj zagotoviti varno in spodbudno učno okolje. Takšno okolje omogoča izražanje glasbenih idej ter podpira proces od začetnih zamisli do dokončnega dosežka. Učitelj je dijaku v oporo pri razvijanju zamisli in oblikovanju dosežka ter mu zagotovi potreben čas za dokončanje izdelka. Poustvarjene glasbene vsebine evalviramo z vidika interpretacije in doživetosti, izmišljanje glasbenih vsebin pa z vidika sporočilnosti, izvirnosti in smiselnosti. Cilji s področja vrednotenja nimajo standardov, zato dosežkov dijakov na tem področju ne ocenjujemo.

CILJI

Dijak:

○: uživa v ustvarjanju ter se ob tem sprošča,

SC (1.3.4.1 | 3.2.3.2)

○: v glasbi raziskuje, sam ali v skupini ustvarja glasbo,

SC (1.3.4.2 | 3.1.4.1)

○: izraža glasbena doživetja in zaznave v drugih umetnostnih jezikih (npr. likovnem, gibalnem, plesnem, besednem, uprizoritvenem, vizualnem in multimedijem),

SC (3.2.1.3)

○: vrednoti dosežke ustvarjanja in presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev,

SC (5.3.5.2)

O: z uporabo digitalnih orodij ustvarja glasbene vsebine in jih s pomočjo teh orodij deli z drugimi, pri tem upravlja svojo digitalno identiteto in varuje svoj digitalni ugled.

SC (4.2.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » raziskuje in ustvarja glasbo,
- » izraža glasbena doživetja in zaznave v drugih umetnostnih jezikih.

TERMINI

- glasbene prvine
- glasbene oblike
- izvajalska sredstva in sestavi
- glasbeni stili, žanri in zvrsti

GLA / GLASBENI JEZIK

OBVEZNO

OPIS TEME

Glasbeni jezik je sistem glasbenih simbolov, pojmov, zakonitosti in pravil, ki omogočajo glasbeno izražanje in komunikacijo. Je temeljno orodje sporazumevanja z glasbo in vključuje izvajanje, ustvarjanje in poslušanje, pisavo, znakovni jezik, strokovno terminologijo ter neverbalne oblike glasbene komunikacije. Ni le sredstvo komunikacije, temveč tudi pomemben element identitete posameznika, kulture in naroda.

Dijak spoznava in pogloblja glasbeni jezik izkustveno ob glasbenih dejavnostih izvajanja, ustvarjanja in poslušanja. Cilji so usmerjeni v poglobljanje dijakovih glasbenih sposobnosti (posluh, zbranstvo, spomin) in spretnosti (glasovni obseg, pevski tehnika, tehnika igranja na glasbila) ter v razširitev pojmovnih mrež, konceptov in znanj (usvajanje besedišča in strokovnih pojmov, opismenjevanje), kar omogoča razumevanje in vrednotenje kompleksnejših glasbenih vsebin.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Cilji s področja vrednotenja in trajnostnega razvoja nimajo standardov, zato dosežkov dijakov na tem področju ne ocenjujemo.

V okviru predmeta umetnost je vsebinam glasbe namenjenih 34 ur. Razdelitev ur po temah je predlagana v deležih okoli ene tretjine ur za vsako temo, pri tem pa se cilji tem skozi ves sklop povezujejo in načrtujejo uravnoteženo. Cilji teme glasbeni jezik se dosegajo povezovalno z drugimi temami, zato je njen delež ur vključen v ure drugih tem. Poslušanje ima največ ur, saj predstavlja osnovo vsem glasbenim dejavnostim ter vrednotenju glasbenih vsebin, ki ima na srednješolski ravni posebno mesto. Manjša deleža ur za temi izvajanje in ustvarjanje sta zaradi upoštevanja narave poučevanja in učenja glasbe. Predlagano razmerje ur se lahko spremeni zaradi okoliščin pouka, vendar tako, da se na letni ravni zagotovi doseganje ciljev in standardov vseh tem.

CILJI

Dijak:

○: raziskuje in pogloblja znanje o slovenski in svetovni glasbi, njenih stilih, žanrih in zvrsteh,

SC (1.3.2.1)

○: razume in ustrezno uporablja strokovno glasbeno terminologijo,

SC (1.1.2.2)

○: spremlja glasbene dogodke, se ustrezno pripravi nanje ter jih kritično vrednoti,

SC (1.3.5.1)

○: zaveda se vpliva medijev in digitalnih tehnologij na posameznika ter okolje,

SC (4.4.4.1)

○: ob analizi ter vrednotenju raznolikih gradiv glasbo razume in kritično razmišlja o njej.

SC (1.1.4.1 | 2.2.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» izkaže znanje o slovenski, madžarski in svetovni glasbi, njenih stilih, žanrih in zvrsteh,

» ustrezno uporabi strokovno glasbeno terminologijo.

TERMINI

◦ glasbene prvine ◦ glasbene oblike ◦ izvajalska sredstva in sestavi ◦ glasbeni stili, žanri in zvrsti

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

UZG / UVOD V UMETNOSTNO ZGODOVINO: VSTOPIMO V SVET UMETNOSTI

Arnold, D. (2018). *Umetnostna zgodovina: zelo kratek uvod*. Založba Krtina.

Berger, J. (2016). *Načini gledanja*. Buča.

Germ, T. (2007). *Podoba in pomen v likovni umetnosti*. Založba Pivec.

Golob, N. (2010). *Umetnostna zgodovina, učbenik za umetnostno zgodovino v gimnazijskem izobraževanju, srednjem tehniškem oz. strokovnem in poklicno-tehniškem izobraževanju*. Mladinska knjiga.

Golob, N. (2023). *Umetnostna zgodovina (priročnik za pouk umetnostne zgodovine)*. Mladinska knjiga.

Kocjan, M., Kotnik, B., Opačak, Ž., in Rau, P. (2015). *Likovna umetnost: i učbenik za likovno umetnost v gimnazijskem programu*. Zavod RS za šolstvo. <https://eucbeniki.sio.si/lum/index.html>

Šmajdek, A. (2024). *Shematična predstavitev likovne umetnosti – likovno snovanje in umetnostna zgodovina*. [Interno gradivo].

UZG / KULTURNA DEDIŠČINA IN ODNOS DO UMETNIŠKEGA DELA

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS), <https://www.zvkds.si/>

Berghausen, N. (2018). *Kulturna dediščina – kako nastaja in kaj pomeni*. Goethe-Institut e. V., Internet-Redaktion. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/6e72qk0>

Kocjan, M., Kotnik, B., Opačak, Ž., in Rau, P. (2015). *Likovna umetnost – e-učbenik*. <https://eucbeniki.sio.si/lum/index.html>

Kulturna dediščina. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/6n1qq0z> (19. 8. 2024).

Kulturna dediščina v regionalni politiki. <https://culture.ec.europa.eu/si/cultural-heritage/cultural-heritage-in-eu-policies/cultural-heritage-in-regional-policy> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/gj7ezjd>) (2. 9. 2024)

Kulturna dediščina in izobraževanje. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/r1xocb0/cultural-heritage-in-eu-policies/cultural-heritage-and-education> (3. 9. 2024).

Bucik, N., Požar Matijašič, N., Pirc, V. (ur.). (2011). *Kulturno-umetnostna vzgoja: priročnik s primeri dobre prakse iz vrtcev, osnovnih in srednjih šol*. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ee5pq6d>

UZG / PODROČJA LIKOVNE UMETNOSTI IN TEMELJNE STVARITVE

Alčeva, E., in Zgonik, N. (ur.). (2013). *Pojmovnik slovenske umetnosti po letu 1945: pojmi, gibanja, skupine, težnje*. Študentska založba. <https://pojmovnik.si/>

Golob, N. (2010). *Umetnostna zgodovina, učbenik za umetnostno zgodovino v gimnazijskem izobraževanju, srednjem tehniškem oz. strokovnem in poklicno-tehniškem izobraževanju*. Mladinska knjiga.

Google Arts and Culture. <https://artsandculture.google.com/>

Henigsman, V., Karim, S., Kern, R. (2015). *Likovna umetnost 9, Učbenik za likovno umetnost v devetem razredu osnovne šole*. Zavod RS za šolstvo. <https://eucbeniki.sio.si/lum9/index.html>

Kocjan, M., Kotnik, B., Opačak, Ž., in Rau, P. *Likovna umetnost – e-ucbenik*. <https://eucbeniki.sio.si/lum/index.html>

Kulturna dediščina. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/6n1qq0z>

Bucik, N., Požar Matijašič, N., Pirc, V. (ur.). (2011). *Kulturno-umetnostna vzgoja: priročnik s primeri dobre prakse iz vrtcev, osnovnih in srednjih šol*. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ee5pq6d>

Novak, R. (1999). *ABC umetnostne zgodovine, delovni zvezek za prvi letnik gimnazij*. Rokus Klett.

UZG / SODOBNA UMETNOST IN VIZUALNA KULTURA

Alčeva, E., in Zgonik, N. (ur.). (2013). *Pojmovnik slovenske umetnosti po letu 1945: pojmi, gibanja, skupine, težnje*. Študentska založba. <https://pojmovnik.si/>

Bucik, N., Požar Matijašič, N., Pirc, V. (ur.). (2011). *Kulturno-umetnostna vzgoja: priročnik s primeri dobre prakse iz vrtcev, osnovnih in srednjih šol*. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ee5pq6d>

Henigsman, V., Karim, S., Kern, R. (2015). *Likovna umetnost 9, Učbenik za likovno umetnost v devetem razredu osnovne šole*. Zavod RS za šolstvo. <https://eucbeniki.sio.si/lum9/index.html>

Google Arts and Culture. <https://artsandculture.google.com/>

LUM / LIKOVNI JEZIK

Butina, M. (1995). *Slikarsko mišljenje: od vizualnega k likovnemu* (2. predelana izd.). Cankarjeva založba.

Muhovič, J. (2015). *Leksikon likovne teorije: slovar likovnoteoretskih izrazov z ustreznimi iz angleške, nemške in francoske terminologije*. Celjska Mohorjeva družba; Društvo Mohorjeva družba.

GLA / IZVAJANJE

Cvetko I. (2000). *Najmanjše igre na Slovenskem*. Didakta.

- Cvetko I. (2003). *Trara pesem pelja: Slovenska otroška glasbila, zvočila in zvočne igrače*. Mladinska knjiga.
- Cvetko I. (2005). *Aja, tutaja: Slovenske ljudske uspavanke*. Državna založba Slovenije.
- Cvetko I. (2017). *Otroške igre od A do Ž*. Celjska Mohorjeva družba.
- Gruber, K. (2016,). *Katjina upevalnica 1*. Glasbena delavnica Orfej.
- Gruber, K. (2017). *Katjina upevalnica 2*. Glasbena delavnica Orfej.
- Gruber, K. (2018). *Katjina upevalnica 3*. Glasbena delavnica Orfej.
- Gruber, K. (2024). *Pesmi sestavljanke*. Glasbena delavnica Orfej.
- Jež, J. (2000). *Pregled glasbil. Opis glasbil*. DZS.
- Kreuh, F. in Humar, A. (2016). *Tolkalni terminološki slovar*. Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Komavec, M. in Šivic, U. (2004). *Otroška pesmarica 1*. Mladinska knjiga.
- Kovačič, A. in Šivic, U. (2012). *S pesmijo v praznike*. Mladinska knjiga.
- Kumer, Z. (2002). *Slovenska ljudska pesem*. Slovenska matica.
- Nograšek, M. in Virant Iršič, K. (2015). *Piške sem pasla*. DZS.
- Novak, N., Kmetec, M. in Lubej N. (2021). *Sija, bija, kam pa gre-priročnik za otroško ljudsko izročilo v šoli*. Zveza KD Maribor.
- Pesek, A. in Pettan, S. (2000). *Pesmi in plesi ljudstev sveta za otroke*. Mladinska knjiga.
- Šivic, U. idr. (2005). *Družinska pesmarica: 100 slovenskih ljudskih pesmi*. Založba mladinska knjiga.
- Terseglav, M. in Šivic, U. (2006). *Otroška pesmarica 2*. Mladinska knjiga.
- Vatovec, M. (2024). *Vademecum zborovskega dirigenta. Priročnik za vodenje zbora*. Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo in JSKD.
- Voglar, M. in Nograšek, M. (2012). *Majhna sem bila*. DZS.
- Žvar, D. (2002). *Kako naj pojejo otroci. Priročnik za zborovodje*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

GLA / POSLUŠANJE

- Michels, U. (2002). *Glasbeni atlas*. DZS.
- Vrbancič, I. (2020). *Poslušam glasbo. Didaktični in metodični vidiki*. Založba Obzorja.

GLA / USTVARJANJE

- Gorenc Pižama, B., Kus, P. in Avberšek, K. (2010). *Pojoci grad*. Forum.
- Kopačin, B. in Birs, E. (2022). *Prožne oblike učenja in poučevanja glasbenih ter likovnih vsebin*. Založba Univerze na Primorskem.

Kroflič, B. in Gobec, D. (1995). *Igra, gib, ustvarjanje, učenje: metodični priročnik za usmerjene ustvarjalne gibno-plesne dejavnosti*. Pedagoška obzorja.

GLA / GLASBENI JEZIK

Borota, B. (2015). *Osnove teorije glasbe in oblikoslovja za učitelje in vzgojitelje*. Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta.

Kuret, P. (2004). *Zgodbe o glasbi in glasbenikih*. Didakta.

Lebič L. in Loparnik B. (1991). *Osnove glasbene umetnosti*. Mladinska knjiga.

Muršič, R. (2017). *Glasbeni pojmovnik za mlade*. Aristej.

Pesek, A. (1997). *Otroci v svetu glasbe: izbrana poglavja iz glasbene psihologije in pedagogike*. Mladinska knjiga.

Sachs, K. (1997). *Svetovna zgodovina plesa*. Znanstveno in publicistično središče.

Slosar, Mirko (2007). *Izbrana poglavja iz didaktike glasbene vzgoje I*. Ljubljana: Debora.

Slosar, Mirko (2008). *Izbrana poglavja iz didaktike glasbene vzgoje II*. Ljubljana: Debora.

Slosar, Mirko (2008). *Izbrana poglavja iz didaktike glasbene vzgoje III*. Ljubljana: Debora.

PRILOGE

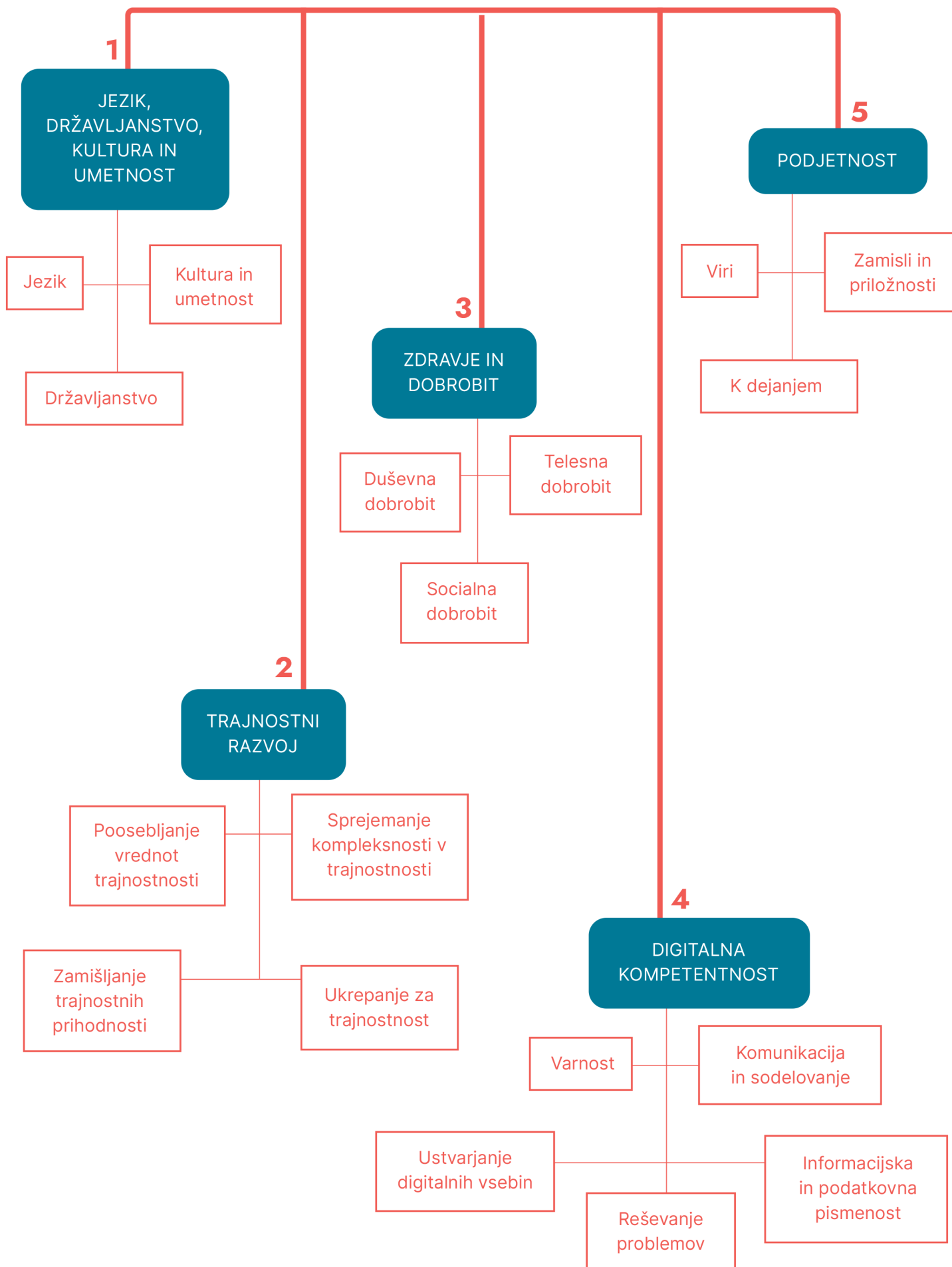
PRILOGE PO POGLAVJIH

UZG / UVOD V UMETNOSTNO ZGODOVINO: VSTOPIMO V SVET UMETNOSTI

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

» https://aplikacijaun.zrss.si/api/gradiva/UVOD_V_UMETNOSTNO_ZGODOVINO_DV.docx

KLJUČNI CILJI PO PODROČJIH SKUPNIH CILJEV

1 /// JEZIK, DRŽAVLJANSTVO, KULTURA IN UMETNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

1.1 JEZIK

1.1.1 Strokovna besedila	1.1.1.1 Pri posameznih predmetih razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
1.1.2 Strokovni jezik	1.1.2.1 Se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije; torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav. 1.1.2.2 Se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno ter pisno raven svojega strokovnega jezika.
1.1.3 Univerzalni opis jezika kot sistema	(pri vseh predmetih:) 1.1.3.1 Se zaveda podobnosti ter razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. (pri vseh jezikovnih predmetih:) 1.1.3.2 Se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno: zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi.
1.1.4 Razumevanje pomena branja	1.1.4.1 Pri vseh predmetih redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti.
1.1.5 Jezik in nenasilna komunikacija	1.1.5.1 Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

1.2 DRŽAVLJANSTVO

1.2.1 Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike	1.2.1.1 Pozna, razume in sprejema človekove pravice kot skupni evropski in ustavno določeni okvir skupnih vrednot ter etike. 1.2.1.2 Razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene, da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti. 1.2.1.3 Razume in sprejema, da je obstoj pravic pogojen s spoštovanjem individualne dolžnosti do enake pravice drugega. 1.2.1.4 Razume in sprejema, da je dolžnost do enake pravice drugega dolžnost zaradi dolžnosti (ne le pravica zaradi individualnega interesa). 1.2.1.5 Razume in sprejema človekove pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, lastnine, nediskriminacije in strpnosti.
1.2.2 Etična refleksija	1.2.2.1 Spozna, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov. 1.2.2.2 Razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi.
1.2.3 Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost	1.2.3.1 Z namenom uresničevanja skupnega dobrega sodeluje z drugimi ter podaja in uresničuje predloge, ki kakovostno spreminjajo skupnosti. 1.2.3.2 Prek lastnega delovanja ozavešča pomen skrbi za demokratično skupnost ter krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnosti za lastnodobrobit in dobrobit drugih.
1.2.4 Aktivno državljanstvo in politična angažiranost	1.2.4.1 Ob zavedanju pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh, pa tudi iskanja kompromisov in preseganja konfliktov, pozna raznolike oblike demokratičnega političnega angažiranja in se vključuje v politične procese, ki vplivajo na življenja ljudi.
1.2.5 Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo	1.2.5.1 Uporabi znanja vsakega predmetnega področja za kritično in aktivno državljansko držo.

1.3 KULTURA IN UMETNOST

1.3.1 Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti	1.3.1.1 Intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega itd.).
1.3.2 Raziskovanje in spoznavanje kulture ter umetnosti	1.3.2.1 Raziskuje in spozna kulturo, umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu.
1.3.3 Izražanje v umetnosti in z umetnostjo	1.3.3.1 Je radoveden in raziskuje materiale in umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.
1.3.4 Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti	1.3.4.1 Uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih. 1.3.4.2 V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.
1.3.5 Živi kulturo in umetnost	1.3.5.1 Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

2 /// TRAJNOSTNI RAZVOJ

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

2.1.1 Vrednotenje trajnostnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo glede na svoje trenutne zmožnosti ter družbeni položaj.
2.1.2 Podpiranje pravičnosti	2.1.2.1 Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja.
2.1.3 Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi ter družbenimi sistemi.

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOSTI V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.2.2 Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogoje z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.
2.2.3 Formuliranje problema	2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI

2.3.1 Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume ter vrednoti možne, verjetne in želene trajnostne prihodnosti (scenarije). 2.3.1.2 Presoja dejanja, ki so potrebna za doseganje želene trajnostne prihodnosti.
2.3.2 Prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.
2.3.3 Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/-atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

2.4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST

2.4.1 Politična angažiranost	2.4.1.1 Ob upoštevanju demokratičnih načel kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti ter sodeluje pri oblikovanju trajnostnih politik in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.4.2 Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 Pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.
2.4.3 Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni ter politični ravni.

3 /// ZDRAVJE IN DOBROBIT

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

3.1 DUŠEVNA DOBROBIT

3.1.1 Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepoznavna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) ter lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume povezanost različnih vidikov lastnega doživljanja (telesni občutki, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
3.1.2 Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
3.1.3 Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepoznavna lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
3.1.4 Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
3.1.5 Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.

3.2 TELESNA DOBROBIT

3.2.1 Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi tiste, ki razbremenijo naporen vsakdan. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
3.2.2 Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
3.2.3 Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitve po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
3.2.4 Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
3.2.5 Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.

3.3 SOCIALNA DOBROBIT

3.3.1 Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepoznava raznolikosti v ožjem (oddelek, vrstniki, družina) in širšem okolju (šola, lokalna skupnost, družba).
3.3.2 Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja interesa in skrbi za druge.
3.3.3 Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih. 3.3.3.2 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti.
3.3.4 Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepoznavna meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati.
3.3.5 Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepoznavna lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbeno odgovornost.

4 /// DIGITALNA KOMPETENTNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVNA PISMENOST

4.1.1 Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij ter digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
4.1.2 Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
4.1.3 Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.), tako da jih zna kasneje tudi najti.

4.2 KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE

4.2.1 Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
4.2.2 Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov ter avtorstva.
4.2.3 Državljsko udejstvovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udejstvovanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese, s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
4.2.4 Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
4.2.5 Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem ter pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
4.2.6 Upravljanje digitalne identitete	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.

4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN

4.3.1 Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
4.3.2 Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
4.3.3 Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
4.3.4 Programiranje	4.3.4.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.

4.4 VARNOST

4.4.1 Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno; svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
4.4.2 Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepoznava zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
4.4.3 Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
4.4.4 Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

4.5 REŠEVANJE PROBLEMOV

4.5.1 Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
4.5.2 Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepoznava in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
4.5.3 Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
4.5.4 Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.

5.1 ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI

5.1.1 Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepoznavava avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednost zase in za druge.
5.1.2 Ustvarjalnost in inovativnost	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev. 5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
5.1.3 Vizija	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
5.1.4 Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobrobiti za druge in izbere ustrezno rešitev.
5.1.5 Etično in trajnostno razmišljanje	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev ter ravnanj na skupnost in okolje.

5.2 VIRI

5.2.1 Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
5.2.2 Motiviranost in vztrajnost	5.2.2.1 Je pozitivno naravnani, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva. 5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
5.2.3 Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialna, nematerialna in digitalna), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, pri čemer upošteva učinkovito izrabo lastnega časa in finančnih sredstev.
5.2.4 Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog. 5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjak itd.) ali strokovne skupnosti. 5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
5.2.5 Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju). 5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost). 5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.

5.3 K DEJANJEM

5.3.1 Prevzemanje pobude	5.3.1.1 Spodbuja in sodeluje pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
5.3.2 Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt. 5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidnim spremembam.
5.3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnanoostjo in ciljem, da jih uspešno razreši. 5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
5.3.4 Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami. 5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
5.3.5 Izkusveno učenje	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev. 5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje. 5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah. 5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.